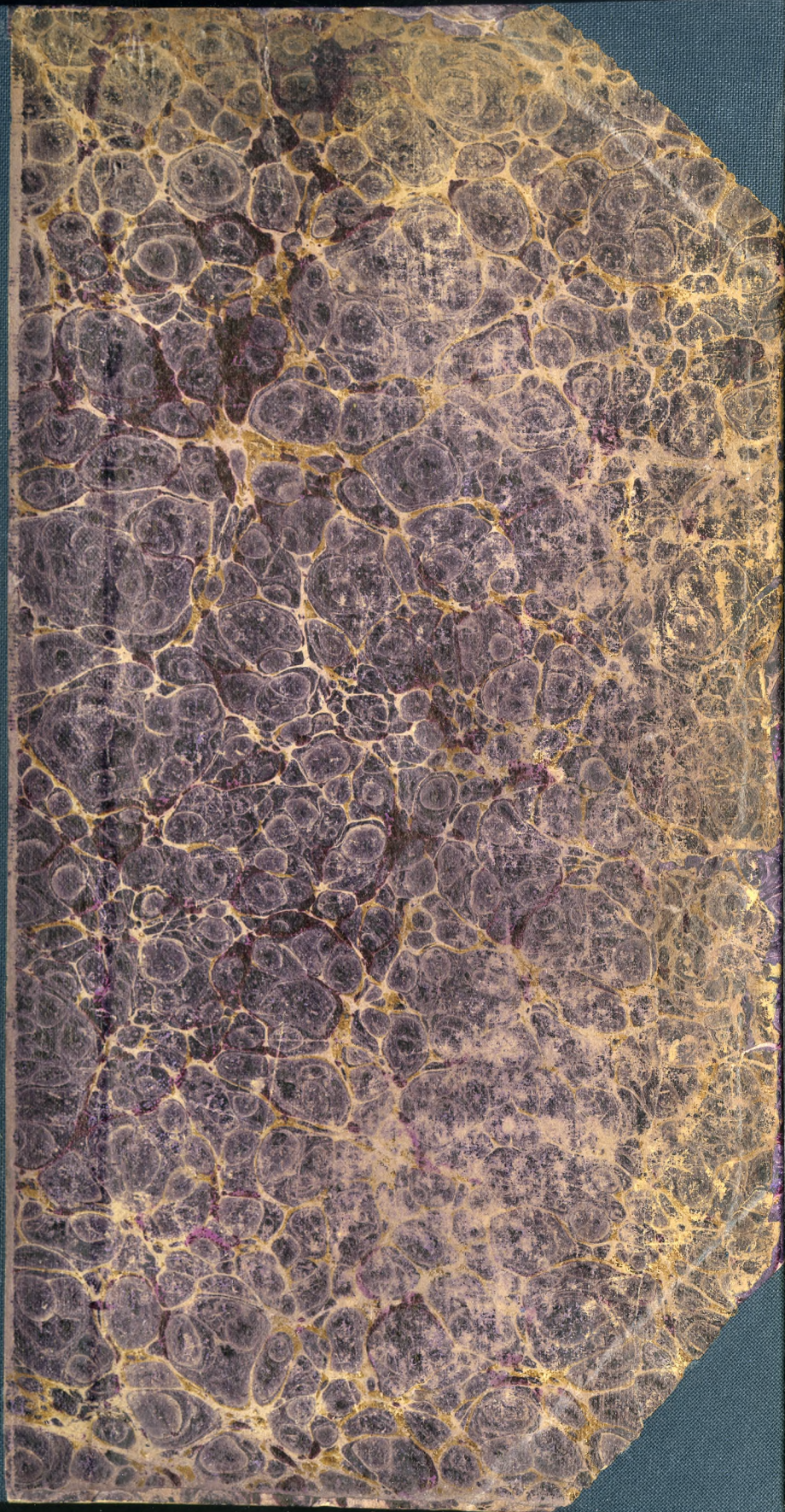

Politikai
röpiratok

197

197
1838

RÁKOSI VIKTOR

B E S Z É D E

A CZEGLÉDI KOSSUTH-ÜNNEPEN.

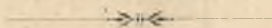

Elmondattott a czeglédi Kossuth-téren, 1889. augusztus 25-ikén.

KIADJA AZ ÜNNEPRENDEZŐ-BIZOTTSÁG.

13.

BUDAPEST,
RUDNYÁNSZKY A. KÖNYVNYOMDÁJÁBÓL.
1889.

61715 10766 42

Tisztelt polgártársak!

A földi fejedelmek, a királyok és császárok nevénapján ágyuk dörögnek s harangok zugása ébreszti fel a népet álmaiból. A fellobogózott nagy városokban diszbe öltözött katonaság ezrei vonulnak s kint a síkon ropogó sortűzekkel üdvözlík az uralkodót. A hivatalos apparátus működik s parancsszóra egész táborok mozdulnak, hogy hódolatuk alázatos adóját lerójják. Ma nem dörögnek az ágyuk, nem zugnak a harangok, a hivatalos apparátus hideg és mozdulatlan s a hatalom némán összefonja karjait. De minek ide ágyudörgés, mikor a nép szíve megdobban? Minek ide fény és pompa, mikor a szabad nép milliói önkényt összesereglenek, hogy megemlékezzenek egy polgártársukról, ki idegen országban, száműzve hazájából, egyszerű polgár módjára él és legfőbb éltetője az a szeretet, melylyel honfitársai körülveszik. Mi is összegyűlekeztünk, hogy megemlékezzünk multunk dicsőségéről, jelenünk vigaszáról és jövőnk reménységéről: hogy megemlékezzünk *Kossuth Lajos*ról.

Ez a nap nem a paloták, hanem a kunyhók ünnepe, a mai nap semmiféle könyvben nincs vörös betűvel bejegyezve, hanem be van vésve örök időkre a magyar nép szerető szívébe.

Tisztelt polgártársak! De nem azért jöttem én e városba, hogy itt Kossuth eszméit hirdessem. Cegléd a Kossuth eszméinek olyan őszerejű talaja, melyből a függetlenségi érzelem hervadhatatlan virágai fakadnak s e szép virágok körül bárkinek is kertészkedni, nagyon fölösleges munka volna. Eljöttem, mint magyar ember, ki pár hét előtt Kossuthnál járt zárándokuton. Mikor a hívó török megjárja a bűbájos Mekát s aztán a messze keletről visszatér újra Tunisz sivatagába, vagy a Boszporusz zúgó hullámai mellé: összegyűjti családját, barátait, törzsének minden tagját, s áhítattal elregéli nekik hosszú utazását, lefesti a Kába templomot, s a szent követ, mely körül hét nap, hét éjjel imádkozott.

Én jártam a magyar ember Mekkájában, láttam a legnagyobb magyart, kit semmi jó kívánságunkból, semmi imádságunkból nem szoktunk kifeledni, s arra kérem önöket, hallgassák végig türelemmel, a miket róla elbeszélni fogok. Azt kérdezhetik önök tőlem: hogy zengheti a nap felé merészen szálló büszke sas fenségét a kis szürke veréb? Mit beszélhet az oroszlán erejéről az egér? Hogy emelheti fel magát a fényes öröktűzű naphoz a pislogó mécsvilág? Erre én azt felelem: magam is magyar ember vagyok, vér a Kossuth véréből, eltelve az ő lángoló eszméivel, tagja a nemzetnek, melyre ő annyi dicsőséget hozott, s melyért annyit szenvedett: tehát megértem őt s megértjük őt mindnyájan, kik hű tagjai vagyunk ez országalkotó nemzetnek, s a Kossuth zászlaja alatt működünk annak boldogságán. Mikor legelőször apám térdére másztam, s kértem, hogy meséljen: ő Kossuthról beszélt; anyám oly bölcsődalokat énekelt, melyek Kossuth dicsőségét és bujdosásait zengték, s gyermekkorom óta szívom magamba a szent tiszteletet, melyet azóta is viselek szívemben. S így vagyunk mi mindnyájan széles e hazában, kik magyar nap alatt pillantottuk meg a napvilágot, s édesanyánk tejével azt a törhetetlen magyar érzést, azt az igazi hazafiságot szívtuk magunkba, mely ezer év keserű szenvedései és véres csapásai között is e hazát megtartotta a magyarnak.

Büszke vagyok rá, hogy Kossuth Lajosról Cegléd népének beszélhetek. Mikor a hosszú elnyomatás után a hatvanas években az új szabadság első napjai bekövetkeztek, Cegléd volt az első, mely Kossuthról megemlékezett. Itt értették meg legelőször a polgárok, hogy legelső szabad szavukkal Kossuth nevét kell kimondaniok, s mindazok közül, akik hazájuk körül érdemeket szereztek, legelőször is Kossuthot kell megtisztelniök. Régi ismerőse ő Cegléd városának. Itt, ezen a téren kötötték meg az örök barátságot. Itt, ezen a téren hangzottak az ő lángszavai, mikor a világ mind a négy tája felől közeledett ránk a nagy zivatar, s e nagy zivatarban egyedül állt a kicsiny magyar. Itt, e szent helyen fogadunk neki újra hűséget, s innen kiáltjuk feléje a biztató szót: Ne sirj, ne sirj, Kossuth Lajos, lesz hazádnak szabadsága.

Kossuth Lajost ünnepehni gyűltünk mi ma össze t. polgártársak. Vannak hatalmas férfiak, akik reszketnek e névtől, s homokba dugják a fejüket, mikor a magyar nép milliói ajkukra véve harsogják e nevet. Mert e hatalmasok, kik országunk sorsát igazgatják, jól tudják, hogy Kossuth nem puszta név, nem is csupán elv, vagy politikai program, hanem hitvallás, melynek templomai itt emelkednek szívéinkben. S e hitvallás adja meg nekünk az erőt, hogy e hatalmasokkal szembe szálljunk. Nagy szükségünk van erre az erőre, tisztelt polgártársak, mikor azt látjuk, hogy olyan törvényeket kapunk, melyek ahelyett hogy jogainkat biztosítanák, jogainktól fosztanak meg; mikor azt látjuk, hogy oly törvényeket kapunk, melyek szép magyar nyelvünket letaszítják büszke trónjáról, s helyébe a rut idegent ültetik; mikor azt látjuk, hogy évszázadok óta épségben fennállott alkotmányunkat, melyhez még a német se nyúlt, saját véreink megnyirbálják. S mi ez embereknek egy nevet kiáltunk oda: a Kossuthét, e törekvések ellen egy zászlót bontunk ki, a Kossuthét! S ha az egész nemzet magáévá teszi a Kossuth hitvallását, a feltámadt erő úgy el fogja söpörni e hatalmukkal visszaélő hatalmasokat, mint a szélvész a maroknyi homokot.

Azért a mostani nehéz időkben tizszeres szükség van arra, hogy Kossuth zászlaja alá csoportosuljunk, az ő nevével keljünk, az ő nevével feküdjünk, s a nap minden órájában erősítsük magunkat az ő hitvallásában. Kossuth Lajos jelenti ránk nézve a legfőbb nemzeti erőt, a legmagasabb lelkesedést. A most élő egész nemzedék tőle tanulta meg szeretni a hazát. Ő a század világossága, a leghatalmasabb tűzoszlop, mely a nemzetet vezette, s melynek fényét és melegét évtizedek múlva, a messze távolból is bámuljuk és érezzük. Tűzoszlop, mely a jóbarátokat élteti és melegíti, az ellenségeket pedig felperzseli.

Micsoda ember az a Kossuth! Én láttam őt, bele néztem kedves szeméibe, hallottam szónokolni, többször beszéltem vele, fogtam a kezét, simogattam a ruháját, s még most is, mikor visszaidézem őt emlékembe, teljesen egyéniségének varázsa alatt állok. Majdnem egy idős a századdal, de sem a munka, sem a szenvedések

nem görbitették meg vállait. Szemeiben fiatal tűz ragyog, arca friss, s szava ércesen kondul, mint harangszó a csendes éjszakában. S az a hatalmas lélek ugyanazzal az erővel él benne, mint hajdan, a szabadságharc viharai-ban. Mikor 40 év előtt elhagyta hazáját, utoljára a lenyugvó napot látta belőle Orsovánál. Vajha a 850 magyar látogatása a Kossuth eszméinek fölkelő napját jelentené!

Két kiemelkedő pontja volt a magyarok turini látogatásának: az egyik a lakoma, melyen Kossuth nagy beszédét mondá; a másik a szülőföld átadása. Erdély zugó patakjai mellől, a Kárpátok bécei közül a Dunán túl kedves ligeteiből, s az alföld rónaságáról eljöttek a magyarok, hogy őt meghallhassák. Ezer ember volt az óriási terebben, hol a lakomát rendezték. S halotti csönd támadt, mikor Kossuth beszélni fölállt. Alig hallották meg első szavait: a legerősebb férfiak leborultak az asztalra, és sirva fakadtak. Az asszonyok pedig könnyeik patakjával öntözték orcáikat. Kossuthnak is elesuklott a hangja: egy darab Magyarország állt előtte, s ő újra honfitársainak nagy tömegéhez beszélhetett. De hamar leküzdötte felindulását, s emelt hangon beszélt tovább, ragadva magával honfitársait: nem a száműzött aggastyán állt már előttünk, hanem Magyarország kormányzója, kire az egész nemzet hallgat. Ott állt előttünk óriási nagyságában a nemzetet föltámasztó, a népet föl-szabadító, s hadseregeket teremtő Kossuth.

Mikor száműzetésének magányáról, késő öregségéről beszélt, a szemekbe újra könny szökött, a szívekbe pedig fájdalom. Az ő szemeiben is megcsillannak a könnyek, melyeket lassan szétmorzsolt ujjjaival. S mikor fölemelé erős szavát azon magyarok ellen, akik törvénytelenül kirekesztették őt hazájából, mintha a mennybéliek is osztoznának haragjában: vihar jött s bele dörgött Kossuth szavába az ég, s mi úgy éreztük, hogy az Isten szava volt az, mely Kossuth fölött e pillanatban megszólalt.

Megindító, nagyszerű, szívrázó jelenetek voltak ezek t. polgártársak. Hogy tódult oda a magyarság Kossuthhoz, hogy csókolgatta ruháját és kezeit, sirt, esküdözött, énekelt a tömeg: voltak ott öreg honvédek, kiket egykor anyai szózatával lelkesített, voltak ott bujdosó társai,

voltak ott haldokló aggastyánok, kik sirjuk széléről eljöttek, hogy még egyszer láthassák őt, s a fehérhaju kormányzó szemében könnyel, ajkán szomoru mosolylyal nézte hazájának lelkes gyermekeit.

S micsoda jelenet volt a szülőföld átadása! Nehéz, vert vasládában állt a sulyos fekete föld, mely annak a háznak az udvarából vétetett, melyben Kossuth született. A ládát odatettük a kormányzó elé, s a küldöttség vezére pár szót szolt róla Kossuthnak. Kossuth odaállt a láda elé s reszkető kezeivel belemarkolt a földbe, majd hirtelen ráborult a vasládára s könnyei a szülőföldre peregtek. Mi pedig elföldtük arcunkat, s lábujjhegyen távozáink: egyedül hagytuk őt fájdalomával.

Nagy Magyarországból nem maradt meg neki több, mint ez a tiz maroknyi föld! A legutolsó koldus gazdagabb, mint ő, mert e koldusnak van hazája, de neki nincs. Hazátlan ő, a kinél jobban senki se szeretette hazáját. Nem látja többé hazájának bérceit, nem látja a rónaság kalásztengerét és sokszínű virágait, nem hallja a Duna-Tisza mormogását, nem látja zúgó zöld erdeinket, szép kék egünket. Messze, idegen országban, túl a hóborította hegyeken, egyedül, elhagyatva álmodozik arról, vajjon mit csinálhat Árpád büszke népe? Milyenek városai, milyenek szokásai, milyenek dalai, ha mulat, milyenek dalai, ha busul? Járja-e még régi szép tánczait? Meg vannak-e még a délceg szép magyar lányok, s a daloskedvű barna menyecskék? Meg vannak-e a vitéz, katonás legények, kik az ő zászlói alatt dalolva rohantak a halálba?

S ha végigtekintek a népen, mely itt és másutt ma Kossuth tiszteletére összegyülekezik, azt merem kiáltani feléje: Kossuth apánk ne féltsd ősi nemzeted. Meg van még Árpád büszke népe, ugyanaz a lovagias, bátor, szabadságszerető, s minden szépért, jóért, nemesért lelkesülő nép, melynek te ismerted. A deli menyecskék hazaszerető fiaikat és vitéz katonákat nevelnek a hazának. Szeretjük dalainkat és táncainkat. Oseink szép nyelvét nem engedjük, inkább a halál. Aki vét a régi mondás ellen: „Ne bántsd a magyart!“ azt eltiporjuk, s kihuzzuk régi jó kurucz kardunkat, mely Rákóczyt kísérte harcaiban. Meg van még Árpád büszke

népe, mely a hatalom előtt nem hajol meg, nem keresi a jutalmat osztogató hatalom kegyeit, hanem a polgári erények előtt önkényt meghajtja zászlaját, s magától hódol a hazafiai érdemeknek. Ilyen hódolati ünnepet ülünk mi ma t. polgártársak, s Lajos napját ünnepélyesen odaigtatjuk a magyar történelem emlékezetes napjai közé. Hogy majd késő századok múlva is, mikor mi már régen nem leszünk, s porrá vált csontjainkkal a futó szél kergetőzik, dédunokáink e napról megemlékezzenek, s egy imádsággal, egy dallal, vagy csak egy jó kívánsággal is megtiszteljük Kossuthot. Mert jöhetnek rossz idők a magyarra, elnyomhatnak, üldözhetnek bennünket ellenségeink, de annyira meg nem törhetnek, hogy Kossuthról és érdemeiről megfeledkezzünk. A keresztyén vallás akkor terjedt legjobban, mikor a vértanúk ezreit máglyára hurcolták, s vadállatokkal tépették szét. Nem érhetnek bennünket oly csapások és sanyargatások, hogy Kossuth nevét kiirtsák szivünkéből. Avagy elfeledkezett-e valaki II. Rákóczy Ferencről, ki 200 év óta nyugszik török földön, a rodostói temető cyprusfái alatt?

Nem feledkezünk el Kossuthról, sőt évről-évre forróbb vágygyal, nagyobb lelkesedettséggel fordulunk feléje. Mert nyomorult, kicsinyes viszonyaink közt évről-évre jobban érezzük egy nagy embernek, egy nagy szellemnek, a teremtető erejű lángésznek a hiányát, s egyre nagyobb fájdalommal látjuk, hogy a fényes elméjű Kossuth teljes tétlenségre van kárhozthatva.

De tán nem lesz ez mindig így. Ha szabad egy pillantást vetni a végzet könyvébe: azt merem mondani, hogy nem véletlen az, tisztelt polgártársak, hogy Kossuth drága életének fonalát az isten oly hosszúra nyújtja. Kossuthnak élni kell, hogy megérje azt a független Magyarországot, melyért egész életét feláldozta. Neki élnie kell, hogy visszatérhessen hazájába, neki látnia kell még egyszer hazáját, látnia kell nemzetét szabadnak, boldognak, nagynak és dicsőnek.

S itt az isten szabad ege alatt kérünk téged magyarok hatalmas istene, áldd meg Kossuth Lajost, adj neki még hosszú-hosszu életet, legyen sok öröme sokat szenvedett nemzetében, s érje meg egészséggel eszméi diadalát.

Dr. BALLAGI GÉZA

